

FUCHS FRIGYES

MAGYARORSZÁG ŐSERDEI

Erdészettörténelmi Közlemények
LI.

2001

Ungarns Urwälder

und das Wesentlichste

zur Kenntniß, Beurtheilung und Einführung

eines rationellen Forstbetriebs

in

ungarischen Privatwaldungen

für solche,

die ohne Forstmannen von Fach zu sein, als Waldbesitzer oder deren Bevollmächtigte, Rechtsfreunde, Dekonomiebeamte oder sonstige in die Leitung der Forstverwaltung einen wesentlichen Einfluß nehmen.

Von

Friedrich Fuchs,

approb. Landes-Geometer, pens. Forst- und Eisenwerks-Inspektor des Neu-Eutlauer Dominiums, Referent des ungarischen Forstvereins für den Zipser District.

M. KIR. BANYAMÉRNÖKI ÉS
ERDŐMÉRNÖKI FŐISKOLA
KÖNYVTÁRA
(4025) szám.

P e s t.

Georg Brillan's Universitäts-Buchhandlung.

1861.

MAGYARORSZÁG ŐSERDEI

és a legfontosabb tudnivalók az *okszerű erdőgazdálkodás* megítéléséről és bevezetéséről a magyar magánerdőkben azok számára, akik nem erdész szakemberek, de jelentős befolyásuk van az erdőgazdálkodásra mint erdőtulajdonosoknak vagy azok megbízottainak, jogászoknak, gazdatiszteknek és másoknak

Írta

FUCHS FRIGYES

hites földmérő, az újlublói uradalom nyugalmazott erdő-
és vasműfelügyelője és a Magyar Erdészegylet szepességi referense

ERDÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

LI.

Fordította

Madas László

Országos Erdészeti Egyesület
Erdészettörténeti Szakosztály
Budapest, 2001

A fordítás alapjául szolgáló mű megjelent
Kilián György Egyetemi Könyvkiadó
Pest, 1861

A sorozatot szerkeszti
Oroszi Sándor

A sorozat kötetei megrendelhetők
a szerkesztő nevéén és címén
1367 Budapest, Pf. 129.

A kiadvány megjelenését támogatták

**Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Erdészeti Hivatala**

Ligniwood Kft.

Felelős kiadó: Oroszi Sándor,
az OEE Erdészettörténeti Szakosztály elnöke

ISSN 0866 3181
ISBN 963 8251 49 2

Sokszorosítás: DiósPrint Bt.
Megjelent 500 példányban, amelyből 100 példány keménytáblás kötésű

A FORDÍTÓ AJÁNLÁSA

150 évvel ezelőtt élt igaz barátira letem

Ha régi írást veszünk kézbe, sáfárkodjunk szerényen a később születés kegyelméből származó tudományunkkal, férközzünk közelebb a szerző gondolatvilágához, szándékaihoz, éppen rajta keresztül igyekezzünk megérteni az akkori világot, és ha elérkezik az a pillanat, amikor rokonszenv ébred iránta bennünk, akkor szegődjünk beszélgetőtársává. Így jártam én jelen szerzővel, akinek művére Bartha Dénes hívta fel a figyelmemet, s kért meg a könyv lefordítására.

Fuchs Frigyesről (1799–1874) keveset tud szakközönségünk, nem azért, mert elfeledkeztünk róla, hanem azért, mert fel sem fedeztük. Fuchs szepességi német családban született Lőcsén. „Első iskolai kiképzését” szülővárosában nyerte, majd Debrecenben tanult a hazai német polgárság szokása szerint, hogy a magyar nyelvet is jól elsajátítsa. 1819-ben a pesti egyetemen földmérő szakon szerzett oklevelet, majd a máriabrunni (Ausztria) erdészeti akadémián erdészeti tudományokból. Egész munkásságát és gondolkodásmódját meghatározta, hogy sohasem szolgált hierarchikus szervezetben, mint az államerdészet, közoktatás, közigazgatás, hanem vagy önállóan vállalt munkát, vagy magánuradalmakban dolgozott. Ennek köszönhette szellemi függetlenségét, a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságát. Kitűnő elméleti felkészültségű erdész volt, aki töviről hegyire ismerte a megvalósítás mesterfogásait is. Munkásságát átszötte az emberi kapcsolatok meghittsége és az erdők határtalan nagyrabecsülése.

Sohasem rögtönzött, hanem a körülmények tárgyilagos felmérése alapján alakította ki a véleményét, és a várható következmények figyelembe vételével döntött, érdemes-e vagy sem valamibe belefogni. Fogékony volt az újra, de csak azt fogadta el, amiről meggyőződött, hogy jobb, mint a korábbi. Remek készsége volt tisztességes egyezségekre létrehozására, aminek egyik jó példája az úrbéri szolgálomak megváltásának sikeres rendezése. Üzleti vállalkozásai hatékonyságának érdekében olyan új szakmába is beletanult, mint a vasgyártás, ami az egyik legjobb fafogyasztó üzlettárs lett az addig értéktelen ölfá számára. Tevékenyen részt vállalt társadalmi egyesületek munkájában is, a közállapotok jobbításának szándékával. Sokoldalúságát mi sem jellemzi jobban, mint hogy jelen könyve kiadásakor, 1861-ben hites földmérő, nyugalmazott erdő- és vasműfelügyelő, valamint a Magyar Erdészegylet szepességi referense volt. 1862-től a már magyar nyelven megjelenő *Erdészeti Lapok*nak is „nagyra becsült munkatársa”. 1873-ban

Tátrafüreden a Magyarországi Kárpátgyelet alapító ülésén még részt vett, de az elnökséget már nem vállalta. A következő évben az egyesület lapja megrendülten vett tőle örök búcsút.*

Fuchs Frigyesnek a magyarországi őserdőről és az okszerű erdőgazdálkodás megítéléséről írott könyve 1861-ben jelent meg. Fuchs élt azzal a páratlan lehetőséggel, hogy az akkor még szép számban meglévő őserdők viszonyait a gyakorlatban tanulmányozza, és az ott szerzett ismereteket ötvözzé az okszerű erdőgazdálkodás értékmegőrző, a természet erőit felhasználó eljárásaival, s az „ősi” és az „új” mezsgyéjén haladva, népszerűsítő formában adja közre az erdőkkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. (Mivel Erdély 1867-ig nem tartozott a magyar törvénykezés hatáskörébe, az erdélyi őserdőket nem volt módjában számításba venni.)

Fuchs műve a második olyan hazai erdészeti szakkönyv, mely az erdőgazdálkodás minden ágára kiterjedő ismereteket foglal össze egyszerű, közérthető stílusban. (Előtte, 1855-ben jelentette meg Beivinkler Károly az *Erdőgazda...* című művét.) Őt követi Bedő Albert 1874-ben megjelent *Az erdőőr vagy az erdészeti alapvonásai* című, hasonló jellegű munkája, majd Trauer Ervin 1940-ben napvilágot látott *Erdőgazdasági alapismeretek* című kötete. A két utóbbi a maga idejében több kiadást ért meg, míg Fuchs legalább oly jelentős műve visszhangtalan maradt, a jelen időben pedig a gót betűk zárták áristomba.

A könyv értékeinek tárházából az alábbiakat szeretném kiemelni:

Fuchs a legkedvezőbb erdőalaknak a teljes záródású, természetesen felújult, a termőhelynek megfelelő fafajokból álló szálerdőt tartja, mert ebbe beágyazva őrizhetők meg az őserdők értékei.

Ő tekinthető az erdészeti feltárás egyik úttörőjének is, aki 50 mérföld (380 km) hosszúságban épített erdei utakat a Központi Kárpátok zord hegységeiben.

Legfontosabb feladatnak az erdőőrök és erdészek szakmai képzését tartotta, könyve utolsó fejezetét e kérdés megoldásának szentelte.

Ő volt az első, aki 1861-ben – a jelen kötet függelékében – egy német-magyar erdészeti szakszótárat állított össze. Divald Adolf és Wagner Károly erdészeti műszótára 1868-ban jelent meg. Fuchs annak a „számra csekély, de vitéz törzsnek” is tagja volt, mely a szótárszerkesztők 1862-ben tett felhívására válaszolt.

A szerző könyvének záró szavait a Legnagyobb Magyar, Széchenyi István emlékének szentelte, aki néhány hónappal korábban tragikusan hunyt el.

Fuchs könyvének jelmondata – „A fa és a víz az ember két legfontosabb létszükséglete. Ami még létfenntartásához nélkülözhetetlen, azt

* [Magyar Kárpátgyelet Évkönyve, Késmárk, 1876, III. évf. 120-121.]

már a legsoványabb földből is elő tudja teremteni” – varázslatosan egybecseng az Országos Erdészeti Egyesület 2001. évi nyíregyházi közgyűlésének jelszavával: „Múltunk és jövőnk az erdő és a víz”.

Ma, amikor 700 000 ha erdő került magántulajdonba, és a magánerdő-tulajdonosok száma megközelíti a 250 000 főt, ugyancsak érdemes Fuchs Frigyes könyvét kézbe venni, mert értékes és bölcs útmutatást lehet belőle nyerni a magánerdők mai, képlékeny állapotának jobbítására is.

Visegrád, 2001. október 6.

Madas László